

ГОДИНА II.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 12.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ИЗ ЖИВОТА ЈЕДНЕ НЕМАЧКЕ ГЛУМИЦЕ.

(Caroline Bauer: Aus meinem Bühnenleben.)

„У Хамбург!“ — рече ми у зиму год. 1826 мој драги колега, дворски глумац Вајс, неком приликом у краљевској позоришној згради у Берлину, кад га запитах, куда да идем гостовати за време мрга допуста.

Колега Вајс беше негда омиљен члан хамбуршке позорнице. Срце му се топило приповедајући ми одушевљено о свима милинама, које ме очекују у тој поноситој слободној вароши. „Само се у Хамбургу уме живети — добро живети,“ говораше ми он. „Ох! кад само помислим на хамбуршку кујну, па на хамбуршко вино. Па онда како су хамбуржани гостољубиви! Берлине, Берлине, на песку си зидан!“

„Ал' позорница, уметност — публика...“ унадох му смејући се у реч.

„Чедо моје,“ — рече он — „све то већ лежи у самом имену великог песника и хамбуршког драматурга Готхолда Ј. Лесинга а исто тако у имену великог приказивача људи Фридриха Лудвига Шредера. Он беше несташан, лењ, лакоуман дерак, — права бекрија — али божанствена искра уметништва беше у њему скривена. Тад му као с неба паде шака од Виланда преведени Шекспир, и скривена искра разбуџта се за тили час у живи пламен. Пусту „Фрид“, који донде сматраше испод свога достојанства, да само и једну једиту улогу научи на памет, и који свагда онако екстемпорисаше — тај двадесетогодишњи младић изобрази се помоћу Шекспира дивном озбиљношћу за право глумца, мудрог управитеља и вредног позоришног писца. Људска истина беше му нада све. Један бечеи глумац, који га је г. 1776 гледао у Хамбургу када је играо у некој комичној улози, пише о њему

ево ово: „Шредер је без сумње један од највећих комичара. Ништа му не беше претерано. Играо је тако истинито, лепо и природно, да су му се дивили познаваоци уметништва. Никад се није ачио и дедачио. У сценама, где није ништа имао да говори, никад није прекидао игру свога друга. Ја не видех још ни једног тако финог глумца.“ Из финог комичара постаде најдивнији Хамлет, најужаснији Лир! Истина! Истина нада све! — беше му и ту уметнички мото. Он рече једном у неком малом друштву: „Ја мислим, да могу све приказивати, што је песник, ако је остао веран природи, хтео да изрази речима или радњом својих особа, и ја се надам, да ни у једном комаду не ћу заостати иза праведних захтева познаваоца људи а да не узмем у помоћ другога огледала осим истине. Уметништво не може схватити више а да не пређе у уметничко усиљавање. Ви видите, за што и Шекспир, тај син природе, све тако лако изражава, све као наручено; за што ме где које тако дивно и тако красно песничко место стаје толико борбе и труда, догод га с природом не изједначим; за што га тако рећи морам да збришем да само са карактером не би стајало у опреци. Мени није стало то тога, да ја блистам и да се одликујем, већ да испуним и да будем доиста оно што приказујем. Ја хоћу да свакој улози дадем оно, што је њено, ни мање ни више...“ И то је тај прави приказивач људи радио, а његови га другови подражаваху по својим силама. С тога хамбуршка позорница и беше прва у оно доба. А и публика још не имаше времена да заборави на Лесингову и Шредерову школу. Знате ли, шта је радио Шредер,

када су Хамбуржани ладно примили шекспировог „Хенрика четвртог“? Он је Фалстафа вештачки одиграо. На крају приступи Фалстаф — Шредер лампама и рече: „У нади, да ће се све боље разумети овај шекспиров ремек, који износи обичаје, што су друкчији од наших, сутра ће се опет давати...“ И Шредер га непрестано понављао, ма да то по благајну не беше корисно. Тим двоструким образовањем глумца и гледалаца прибавио је он својим глумцима приступа у најбоља друштва у Хамбургу, као што га једва имаћаху први уметници у Берлину и Бечу. Онај стари бечки глумац, који за Шредерово доба по налогу цара Јосифа дође у Хамбург, да се упозна са тамошњом позорницом и да одличне снаге за Беч ангажује, пише нам о томе: „По гласу мога упутства трудио сам се, да се известим о моралном владању тога друштва. Сав Хамбург даде му сведоџбу о добром владању. Чланови његови имају приступа у најотменијим породицама. Брокман ручава скоро сваки дан код овдашњег енглеског министра, чији је љубимац. Сви се скоро баве вњижевношћу. Они се особито одликују пријатељском међусобном слогом. Код њих нема сплетака због улога, и они су толико разумни, да своје мање зајевнице не трлаје пред људима...“

Шести дан приспем са мојом матером у Хамбург. Представим се управителу Херцфелду. — Поред свих својих 60 година беше он непрестано лепа и пријатна, племенита појава. С каквом сам вољом играла у оној старој позоришној згради! Не беше велика. Могло се говорити природно без напора. Свака се речца могла разумети, ни једна се пртица није изгубила. Па какав китџаст венац ретких дарова прими ме усрдно у своју средину! Па онај ансамбл, она складна заједничка игра. Јест, колега Вајс имао је право: наука и дух Лесингов и Шредеров још провејаваху хамбуршку позорницу. Управитељ Херцфелд беше од те старе, велике школе и поучаваше и даље у духу мртвих учитеља. Из игре сваког глумца проговарале су речи: „Не узимам у помоћ другога огледала осим истине“ — и: „Мени није стало да ја блистам и да се одликујем, већ да испуним и да будем доиста оно, што приказујем!“

Већ после треће улоге понуди ме управитељ Херцфелд да се уз одличну награду стално ангажујем на хамбуршкој позорници као прва љубавница. Ох, како би радо била пристала, да међу тим љубазним уметницима онако по вољи одиграм све улоге. Алу мој берлински уговор везивао ме је на три године.

А и хамбуршка публика изразила је једног вечера гласно своју жељу, да останем као сталан члан. У комаду „Мехиџански младожења“ играла сам „Сојчицу.“

У четвртој радњи пита Алонзо — Херцфелд: „Реци, Сојчице, љубиш ли ме?“

Сојчица шапне стидљиво: „Љубим!“

„Гласније, Сојчице!“ мољаше Алонзо.

„Љубим! љубим!“

„Још гласније, Сојчице, — срце на срце, груди на груди!“

Тада Сојчица тонећи се од љубави гласно узвикну: „Љубим“ и паде силно љубљеном мужу око врата.

Затресе се кућа од бурног тапшања и узвика допадања... Кад у једанпут нечији јасан глас све остале надвика:

„Нека остане Сојчица овде!“ — и на сеоро заори се цела кућа од тих речи.

Стајаш сва збуњена, а од тешке милине облише ми сузе лице.

„Морате одговорити публици!“ — шапташе ми Алонзо.

„Не могу — не знам шта да одговорим!“ пројецам.

„Само једну једиту реч!“ мољаше Алонзо.

И ја ступим напред и у тешкој радости промуцам баш не најоштроумније речи: „Врло радо — али не смем!“

„Нека опет дође — на годину!“ — вићну исти глас — а кућа се опет заори.

„Хоћу! хоћу!“ повикнем радосно машући главом.

„Браво!“ — узвикну гласовођа, а сви остали за њим.

„Хоћете ли доиста опет доби?“ запита ме управитељ Херцфелд када се спустио застор.

„Ево руке!“

Па ипак не могох одржати речи честитоме човеку. Јер већ на пролеће зеленила се трава на његовом гробу.

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

* („Нашла врећа закрупу.“) Овај шаливи комад одигран је у недељу 21. јан. доста добро. Публика сена сву меру насмејала и изашла је из позоришта у добром расположењу. Како у нас троше снагу и време своје око једног и истог посла наши радници на књижевном пољу, нов је доказ и овај комад кој је Л. Телечки посрбио. Осим ове посрбе, преведен је овај комад још од тројице различитих писаца. Тако се у Београду даје овај комад под именом „С поља гладац, а изнутра јадац“ у Загребу су га крестили именом: „Слепариа“ а један од млађих наших писаца превео га је под именом: „Шљиве за брашно.“ Оваква радња могла би се још оправдати, да је то какав класичан комад, ал' овако мора ти се, и ако не ћеш, растужити срце и мораш узданути: кад ће већ једном и у нас доћи време, да се снаге наше поделе у раду!

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) За месец фебруар о. г. одређен је, ако се какве запреке не десе, овај ред позоришних представа: 1. фебруара: „Питанка“, опера у корист певача Грбића. — 2. фебруара: „Преузвишеност или Швигурица“ и „Марија кћи пуковније.“ 4. фебруара: „Госпођа од Ст. Тропеза.“ — 5. фебруара: „Амелија“ опера. — 6. фебруара „Дебора“. — 8. фебруара: „Закупник остраник“, у корист Ј. Фрајденрајха. — 9. фебруара „Ериани“, опера. — 11. фебруара: „Питанка“ опера. — 12. фебруара: „Паричини сужни“, и „Кардиналово кумче.“ — 13. фебруара: „Брачне понуде“, изворни комад од Томића. — 15. фебруара: „Марта“, опера, у корист певача Кашмана. — 16. фебруара: „Хоће да врагује“. — 18. фебруара: „Имењаци“, изворни комад Ј. Јурковића. — 19. фебруара: „Марта“, опера. — 20. фебруара: „Слика госпође Жанете“, изворни комад В. Ђорђевића. — 22. фебруара: „Фауст“, опера. — 23. фебруара: „Позоришна безумност“. — 25. фебруара: Ваљевна представа у 4. сахата „Лумпаџијус вагабундус“, а у вече сјајни бал у позоришној дворани.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

* (Мађарски лист „Атенеум“) што је од нове године почео у Пешти излазити, донео је у првом свом броју ову белешку о српској књижевности: „На огњишту српских књижевних и других интереса у Новоме Саду позашле су не давно из штампе „Све песме“ Јована Јовановића, најизврснијег српског живог песника. Јовановића добро познаје и мађарски читалачки свет из листова, јер је он превео „Витеза Јована“ и многе друге мање песме, од А. Петефија, „Толдију“ и „Толдијину старост“ и многе баладе од Јована Арања, и то тако криво, да је српски свет у оно време потпуно уважио племените намере и тежње јовановићеве. И „Кишфалудијево друштво“ признало је заслуге јовановићеве тиме, што га је за свога члана изабрало. Његове лирске песме прави су бисер и онако веома богатог српског песништва. Оне грле лепоту природе, љубав, домољубље (родољубље) и јунаштво. О

својим песмама што природу хвале, вели сам песник: „Да их руже чују, а славуји прижељкују.“ Песмице, што их је жени својој и детету својме писао, најлепши су накит његове песничке душе као мужа и оца, који уме нежно да љуби. У многим његовим песмама има здравог хумора и оштре сатире, тако, да у тој врсти један он стоји међу српским песницима. Штета што су га прилике приморале да иде у свом садањем животу таком стазом, на којој му радња мање симпатије указује према мађарској држави, (?) него његова пређашња књижевна радња према мађарском песништву.“

С И Т Н И Ц Е.

* (Французи и Словени.) У Паризу се склопио одбор, коме је задатак, да словенским народима шаље бесплатно француске књиге. Овај одбор хоће да ма којим начином докаже како су Французи захвални оним словенским народима, који су према Француској засведочили своју љубав за време невоље, што је за ових последњих година притисла Французе. Свој ће посао почети одбор шаљањем француских класичних дела и речника. Сва дела шаљаће одбор ученим и књижевним друштвима. Тим начином моћи ће се измењивати међусобно књиге и отворити у Паризу словенска књижара, у којој ће се продавати дела свију словенских списатеља.

* (Како може и драма спасти живот.) Пре последњег француског рата дође неки млад песник управитељу француског позоришта у Паризу и преда му драму од пет чинова. Кад је управитељ прочитао рукопис, одговори му: „Лепо, лепо, али ваш би комад био много бољи, кад би га скратили. Начините од пет чинова три, па ће се комад представљати на нашој позорници.“ — „Ни пошто“ — одговори млад песник — или пет чинова, или ни један! Да ми је о главу, не мењам ни слова!“ И тиме оде. После неког времена оде наш песник у војнике, да брани своје отачаство од Немаца. У боју код Верта осети усред љута боја, да га је нешто од остраг ударило у кук. У окршају не имаде кад да разгледа шта је то, ал' кад се врати у вече у око, види, да му је таче пострелило телећак, у ком је била и његова драгоценца драма. Пође разгледати, да јој се није што догодило и повиче сав ван себе од веселја: „Гле, браћо! Да послушах позоришнога управитеља, ето ме данас мртва! Погледајте само, како је зрно на почетку четвртога чина стало.“

(Свети Сава у Котору.) Дан светог Саве прослављен је као обично у „Јединству“ словенској читаоници у Котору. У славу тога дана приређена је била забава, на којој је ово било: 1. „Химна Св. Саве“ од А Шульца. 2. „Судбина народа“ говори Р. Ковачић. 3. „Словенска увертира“ од Титла. 4. „Ој Милошу“ песма Р. Милића, мелодија Ј. Гиљаче. 5. Декламује „Босовку дјевојку“ Ана Липовчева. 6. Ваљка „Јутрени поздрав“ од Б. Вема. 7. „Боже силни“, песма Прерадовића, сложио Товачовски. 8. „Српски народни потпури“ од А. Срде. 9. „Песма Св. Саве“ од Ј. Сундечића, сложио Шалгети. 10. „Братски цвијет“, корачница, од Ш. Огњеновића.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

21. ПРЕСТАВА

У ПРЕТПЛАТИ 13.

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 26. ЈАНУАРА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ

ПРВИ ПУТ:

С Л А Ж И Ж.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, ОД Е. А. ГЕРНЕРА, ПРЕВЕО С. Д.

О С О Б Е:

Милан Вукић, чиновник	Сајевић.
Зорка, жена му	Ј. Сајевића.
Брбљало, миланов ујак	Суботић.

Збива се у стану вукићевом.

ЗА ТИМ ПРВИ ПУТ:

Ш О Љ А Т Е Ј А.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, ПРЕВЕО Г. ГЕРШИЋ.

О С О Б Е:

Барон Вилдељ	Марковић.
Бароница	Ј. Маринковића.
Камуфле	Телечи.
Јован, баронов слуга	Лукић.

Збива се у Паризу у кући барона Вилдеља.

ЛАЗА ТЕЛЕЧКИ после своје дуже болести излази на позорницу овде први пут.

У недељу 28. јануара: „**МЛАДОСТ ДОСИТИЈА ОБРАДОВИЋА.**“ Слика из живота, с песмама,
од К. Трифковића.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5
сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 новч. а. вр. у српској народној задружној
штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Други део претплате полаже се или у вече на каси, или у трговини Ђире Поповића и друга му.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.